

Olli Ruokolainen¹, Timo Suutari², Jari Kolehmainen¹, Susanna Kujala², & Hannu Törmä²

Pitävä ote kulttuuritoimintojen aluetaloudellisista vaikutuksista ja merkityksistä?

Tapauksena Seinäjoen rytmimusiikkiklusteri

Getting a hold on the regional economic impacts and meanings of culture activities? A case study of the Seinäjoki rhythm music cluster

This article examines ways of combining quantitative and qualitative analysis concerning the regional economic impacts and meanings of culture. The role of cultural activity in detail has been examined from various points of view. On the one hand, there are a great number of studies concentrating on the quantifiable impacts of regional cultural activity, and on the other hand there is a large body of qualitative research focusing on the indirect and tertiary meanings of regional cultural activity and issues such as clustering, networking, the image of cities etc. This study combines both of these views by examining the case of the Seinäjoki rhythm music cluster. Quantitative analysis was conducted with computable general equilibrium (CGE) modelling. In addition, qualitative specialist interviews, a workshop and a light survey were conducted. It can be said that the qualitative and quantitative sides of a multi-disciplinary combination of methods supported each other during the study. The qualitative view made it possible to understand the background, scope and tertiary meanings of the phenomenon and helped to interpret hard numerical data and reference points provided by the CGE modelling. However, it became evident that it is very difficult to create genuinely cross-disciplinary research setting.

Keywords: cultural economy, economic impacts and meanings, regional development

Johdanto

Kulttuuritoimintojen merkitys alueiden ja kaupunkiseutujen kehittämisessä ja kehittämisessä on huomioitu jo monen vuosikymmenen ajan. Silti edelleen on ajankohtaista perustella kulttuuritoimintojen vaikuttavuutta sekä ymmärtää kulttuurin toimialojen aluetaloudellisia vaikutuksia tarkemmin ja syvemmin. Usein vaikuttavuutta on tarkasteltu analysoimalla esimerkiksi kulttuuritapahtumi-

en taloudellisia vaikutuksia yhdellä tai useammalla alueella. Lähtökohtana on ollut selvittää sekä suoria ja epäsuoria että johdettuja tulo- ja työllisyysvaikutuksia, jotka aiheutuvat tapahtumien järjestämisestä ja tapahtumapaikkakunnalla vierailevan yleisön kulutuksesta (esim. Tohmo 2002; Seaman 2003; Towse 2010). Näiden tutkimusten rinnalla tarvitaan kuitenkin ymmärrystä myös mittamuksen ulottumattomiin jäävistä kulttuurin aluetaloudellisista merkityksistä, jotka kytkeytyvät alueiden

1. Tampereen yliopisto, johtamiskorkeakoulu, olli.ruokolainen@uta.fi

2. Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti

imagojen rakentamiseen ja laajemmin luovan toimintaympäristön ja kulttuurialan toimintamahdollisuuksien kehittämiseen (vrt. Khakee 1999; Kainulainen 2005).

Tässä artikkelissa on tarkastelun kohteena Seinäjoen kaupunkiseudulle muodostunut rytmimusiikkialan klusteri sekä kyseisen klusterin taloudellista vaikuttavuutta ja merkityksiä koskeva tapaustutkimus. Tapaustutkimuksen tiedonintressi on kummunnut käytännöllisistä tarpeista, mikä heijastaa hyvin kulttuurin aluetaloudellisista vaikutuksista käytyä keskustelua: Seinäjoen kaupunkiseudulla on 1990-luvun lopulta lähtien tehty rytmimusiikkialan kehittämistyötä ja alan kehittämiseen on myös investoitu merkittävästi. Alueen päättäjien ja aluekehittäjien keskuudessa on kuitenkin aika ajoin herännyt kysymyksiä tehtyjen kehityspanostusten kohdentumisesta ja niiden konkreettisista vaikutuksista alueelle.

Tarkasteltavassa tapaustutkimuksessa tuodaan yhteen aluetaloudellisten vaikutusten numeerinen, laskennallinen arviointi sekä laadullinen, kulttuurin alueellisia merkityksiä tarkasteleva lähestymistapa. Numeerisessa arvioinnissa käytetään alueellista RegFin-laskentamallia, joka on yleisen tasapainon eli CGE (*Computable General Equilibrium*)-simulointimalli (mm. Törmä 2008; Rutherford & Törmä 2010; Törmä *et al.* 2015). Kulttuuritoimintojen aluetaloudellisia merkitysolottuvuuksia tarkastellaan laadullisen lähestymistavan avulla. Tämän osion pääaineisto on koottu teemahaastatteluilla. Sekä laadullista että määrällistä tarkastelua palvelemaan järjestettiin myös rytmimusiikkiklusterin toimijoille suunnattu työpaja, jossa kartoitettiin klusterin kehityskulkua ja tarkennettiin klusterin ulottuvuuksia taloustieteellistä mallinnusta varten. Lisäksi toteutettiin sähköinen kysely, jonka avulla laadittiin rytmimusiikkiklusterin tulevaisuuden skenaarioita, joita hyödynnettiin laskennallisessa tarkastelussa.

Artikkeli keskittyy tulosten esittelyn rinnalla käytettyjen menetelmien arviointiin. Artikkelin tehtävänä on näin ollen reflektoida käytännöllisestä tiedonintressistä motivoitunutta tapaustutkimusta. Käsittelemme sitä, miten erilaisista tutkimustraditioista peräisin olevat numeerinen aluetaloudellinen mallintaminen ja talousmaantieteen kulttuurisen käänteen teoreettis-metodologiselle perustalle rakentuva laadullinen tutkimus yhdessä tuottavat tietoa rytmimusiikkiklusterin aluetaloudellisista vaikutuksista ja merkityksistä.

Tutkimuksen metodologinen kontribuutio koskee sekä lähestymistapojen tuomista yhteen että CGE-mallinnuksen soveltamista kulttuuritoimi-

alan mallintamiseen yleisesti käytettyjen panos-tuotomallien sijaan. Tapaustutkimuksen kokemusten ja niiden arvioinnin perustalta hahmotamme, millaisilla tutkimusstrategioilla ja -menetelmillä kulttuuritoimintojen keskittymien aluetaloudellisia vaikutuksia ja merkityksiä on tarkoituksenmukaista lähestyä. Pohdimme myös sitä, millä tavalla eri lähestymistapoja yhdistävän tutkimuksen tulokset nivELYVÄT osaksi alueellista kulttuurin kehittämistyötä.

Artikkeli on jäsenetty seuraavasti: Ensin tarkastelemme kulttuurin taloutta ja talouden kulttuuristumista, vaikuttavuustutkimusten kysyntää sekä tarvetta ymmärtää vaikuttavuustutkimusten rinnalla kulttuurin merkitysolottuvuuksia. Seuraavaksi syvennymme taloudellisten vaikuttavuustutkimusten erilaisiin lähestymistapoihin. Tämän jälkeen esittelemme tapaustutkimuksen keskeiset tulokset. Lopuksi pohdimme tapaustutkimuksen tuloksia ja metodologiaa suhteessa kulttuuritoimintojen strategiseen kehittämiseen.

Lähtökohdat: kulttuuri, talous ja alue

Kulttuuritoiminnot ja luovat toimialat ovat muodostuneet kiinteäksi osaksi alueiden kehittämistä. Kulttuuri on nähty keinona houkutellessa osajia, kirkastaa alueen imagoa, lisätä vetovoimaa sekä monipuolistaa alueen taloudellisia toimintoja ja rakenteita (esim. Khakee 1999; Foord 2008). Eriyisesti 2000-luvun alussa koettiin vahva luovuutta ja kaupunkikehittämistä koskeva innostuksen aalto Richard Floridan (2002) esittäessä, että kulttuurin avulla alueille voidaan houkutellessa osaavia yksilöitä eli niin sanottua luovaa luokkaa, jonka luokse myös korkea osaamista vaativa yritystoiminta hakeutuu.

Kulttuuritoimintojen liittäminen osaksi alueiden taloudellista kehitystä on kuitenkin osa laajempaa keskustelua ja erityisesti 1990-luvulla vahvistunutta ilmiötä, jota voidaan nimittää kulttuurin talouden nousuksi tai talouden kulttuuristumiseksi. Tälle on tyypillistä kulttuurin ja talouden yhteenkietoutuminen ja kulttuuripitoisten tuotteiden kulutuksen lisääntyminen (esim. Lash & Urry 1994: 4–5; Du Gay & Pryke 2002: 6–7; Kainulainen 2005: 95–97). Kulttuurin tuotteistuminen ja erityisesti kulttuurin massatuotanto ja -kulutus voidaan nähdä kielteisinä ilmiöinä, jolloin ajatellaan, että kulttuuristen tuotteiden kaupallistuminen ja teollinen tuotanto tuhoavat kulttuurin perimmäisen itseisarvoisen olemuksen (esim. Adorno 1991; ks. Hautamäki 1999). Kulttuuria ei kuitenkaan tarvitse nähdä automaattisesti alisteisena talouden

logiikalle. Voidaankin ajatella, että talous on myös tullut vastavuoroisesti riippuvaiseksi kulttuurin muodoista ja merkityksistä (Scott 1997: 323).

Kulttuurin taloutta ei voi olla ilman kulttuurisia sisältöjä, sillä tuotteet rakennetaan yhä enemmän immateriaalisten symbolien perustalle (Throsby 2001; Mato 2009: 73). Ei siis kuluteta pelkkiä materiaalisia tuotteita, vaan myös esteettikää, merkityksiä ja kokemuksia, jotka voivat kummuta esimerkiksi tuotteiden muotoilusta tai vaikkapa merkityksellisistä kulttuuritapahtumista. Saman perusajatuksen ilmentymiä ovat kulttuurin toimialoista, luovista toimialoista sekä laajemmin myös luovasta taloudesta käydyt keskustelut, joissa kulttuuriset sisällöt ja luovuus halutaan muuttaa taloudelliseksi hyödyksi (esim. Caves 2001; European Commission 2010; Hesmondhalgh 2011).

Itse kulttuurin käsite voidaan määritellä monin tavoin. Jenksiä (1993: 11–12) mukailen kulttuuri voi viitata yksilön mielentilaan tai pyrkimykseen kohti emansipaatiota. Toiseksi kulttuuri voidaan nähdä kollektiivisena moraalisenä ja intellektuaalisena kehityksenä yhteiskunnassa. Kolmanneksi kulttuurilla voidaan viitata deskriptiivisesti jollekin ihmisyyteille tyypillisiin taidemuotoihin ja instituutioihin. Neljänneksi kulttuuri voidaan myös käsittää laajemmin sosiaalisena kategoriana, jolloin se viittaa jonkin yhteisön elämisen tapaan. Kulttuurin käsite voidaan jakaa tiivistetympin kolmeen eri merkitykseen (Williams 1976 Warden 2002: 186–187 mukaan): Se kuvaa yleistä älyllisen, henkisen ja esteettisen kehittymisen prosessia, tai viittaa tiettyyn elämäntapaan, joka on tyypillinen aikakaudelle, kansalle ja/tai ihmisryhmälle. Lisäksi sillä voidaan viitata älyllisen ja erityisesti taiteellisen toiminnan tuotoksiin ja käytäntöihin.

Kulttuurin käsite voidaan tiivistää, tai typistää, edelleen laajaan tai suppeaan merkitykseen. Laajan antropologisen ja sosiologisen merkityksen mukaan kulttuuri tarkoittaa koko elämisen tapaa ja on läsnä kaikessa sosiaalisessa toiminnassa (Williams 1981: 13; Bennett 1999: 13–14). Toinen merkitys on erityinen tai suppea, joka puolestaan viittaa taiteellisiin ja älyllisiin toimintoihin (Williams 1981: 13). Jälkimmäinen kulttuurin merkitys viittaa siis funktionaalisesti toimintoihin ja niiden tuotoksiin, kuten taiteeseen (Throsby 1999: 78–79).

Kulttuurille on aikojen saatossa annettu erilaisia sosiaalisia ja poliittisia tehtäviä (esim. Belfiore & Bennett 2007: 141–147). Pohjoismaisessa kontekstissa voidaan tunnistaa ainakin kolme merkittävää kulttuuripoliittista diskurssia ja niiden välisiä siirtymiä (Kangas 1999: 161–166; Kangas & Vestheim 2010: 278; ks. myös Kangas & Pirnes

2015: 23–30.). Ideologinen ja poliittinen diskurssi liittyi kansallisvaltioiden rakentumiseen käyttäen kulttuuria kansallisen identiteetin muokkaamiseen. Sosiaalisessa diskurssissa kulttuuri on nähty välineenä, jolla voidaan lisätä ihmisten hyvinvointia. Niin sanotussa taloudellisessa diskurssissa kulttuuri nähdään puolestaan taloudellisenä hyödykkeenä ja talouskasvun lähteenä.

Kulttuuriteollisuus, luovat alat ja luova talous ovat olleet monin tavoin esillä julkisessa kulttuuripoliittisessa keskustelussa (ks. Heiskanen 2015). Taloudellisen diskurssin noususta Suomessa on osoituksena kulttuuria ja taloutta yhdistävät painotukset useissa työ- ja elinkeinoministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön kansallisen tason strategioissa (esim. Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007; Opetusministeriö 2009; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010). Kulttuurin ja luovuuden taloudellinen merkitys tulee esille myös Euroopan unionin tasolla tehtyinä selvityksinä ja dokumentteina (esim. KEA 2006; European Commission 2010).

Kulttuuriin liittyvien puhetapojen muutosta kuvaa hyvin se, että kulttuurin tukemisen sijaan viimeistään 1990-luvulla Suomessakin alettiin puhua investoimisesta kulttuuriin (Cantell 1994: 15). Kulttuuritoiminnoilta ja niihin sijoitetuilta varoilta odotetaan edelleen sekä paikallista että laajempaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Kulttuuritoimintojen on odotettu ilmentyvän erityisesti taloudellisina vaikutuksina, hyvinvointivaikutuksina sekä kansainväliseen näkyvyyteen liittyvinä vaikutuksina (Saukkonen 2014: 8.). Kulttuuritoimintoihin investoitaessa on tärkeää saada tietoa siitä, millaisia kulttuurin vaikutukset ovat. Juuri tästä tiedonintressistä on kyse myös tapausesimerkissämme. Tutkimuksemme ei kuitenkaan kata kulttuuritapahtumien laajoja sosiaalisia, kulttuurisia tai esimerkiksi ympäristöön liittyviä vaikutuksia (vrt. Getz 2009: 72–73; Pasanen *et al.* 2009), vaan keskitymme kulttuuritoimintojen aluetaloudellisiin vaikutuksiin ja merkityksiin.

Karkeasti yksinkertaistaen taloustieteessä voidaan nähdä kulttuurin ”pehmeitä” arvoja esille nostavaa tutkimusta, jossa korostetaan hyvinvointiarvoja, sisäsyntyisiä arvoja ja sivistäviä arvoja, jolloin puhutaan niin sanotuista kulttuurin meriittihyödykeominaisuuksista. Kulttuurin talouden ja taloudellisen diskurssin nousuun on liittynyt toisenlaisen tutkimussuuntauksen vahvistuminen: on esimerkiksi pyritty osoittamaan kulttuuritapahtumien tai -toimintojen taloudellisia suoria vaikutuksia ja kerroinvaikutuksia tietyllä alueella. Taloudellisiin seikkoihin liittyvillä vaikuttavuustutkimuksilla pyritään vastamaan kysymykseen: ”jos jokin

kulttuuritapahtuma olisi jäänyt järjestämättä, mitä taloudellisia hyötyjä olisi jäänyt saamatta tietyllä alueella?” (Snowball 2008: 34).

Talouden ja kulttuurin välisen yhteyden vahvistuminen on heijastunut myös alueiden taloudellista toimintaa tarkastelleiden tutkimusten käsitteisiin, menetelmiin ja lähestymistapoihin. 1990-luvulla sekä yhteiskuntatieteissä yleisesti että aluetieteessä ja talousmaantieteessä erityisesti alkoi voimistua niin sanottu kulttuurinen käänne, jonka myötä perinteisesti talouden piiriin ulkopuolisina pidetyt sosiaaliset ja kulttuuriset prosessit alkoivat nousta entistä keskeisempään asemaan taloudellisen toiminnan sekä alueellisen kehityksen selitysmalleissa (mm. Barnett 1998: 380; Barnes 2001: 558; Kainulainen 2005: 133). Samalla aluetiede ja talousmaantiede alkoivat omaksua entistä enemmän käsitteitä kulttuurintutkimuksesta, ja kiinnostus kieleen sekä merkityksenannon ja todellisuuden tuottamisen prosesseihin alkoi vahvistua näillä tieteenaloilla.

Aluetieteen ja talousmaantieteen tutkimusperinteessä kulttuuri näyttäytyy kahdesta eri tulokulmasta: laajassa merkityksessä kyse on alueellisesta toimintakulttuurista, jonka avulla pyritään selittämään alueiden taloudellista kehitystä ja alueiden välisiä eroja. Tämä näkökulma on ilmennyt siten, että alueilla toimivien organisaatioiden kehitysmekanismit on liitetty paitsi talouden lainalaisuuksiin myös kulttuuriseen ja sosiaaliseen todellisuuteen. Kulttuurin käsite on tällöin viitannut arvojen, asenteiden ja toimintatapojen välityksellä muotoutuneeseen toimintakulttuuriin. Tutkimuskohteina ovat olleet esimerkiksi alueiden kehittäjäverkostojen toimivuus, yritysten ja paikallisten instituutioiden kollektiiviset oppimisprosessit tai innovaatioympäristöjen kehitys. Suppeammasta näkökulmasta kulttuuria tarkastellaan nimenomaan materiaalistien ilmentymien kuten esimerkiksi luovien alojen yritysten tai kulttuuritapahtumien kautta, joita nimitämme tässä artikkelissa kulttuuritoiminnoiksi erotuksena laajemmasta kulttuurin merkitysyhteydestä. Käytännössä kulttuurin eri merkitysulottuvuudet kuitenkin sekoittuvat toisiinsa eli kulttuuritoiminnot sijoittuvat aina johonkin laajempaan kulttuuriseen kontekstiin (vrt. Kainulainen 2005: 147–150, 366–368.)

Tässä tutkimuksessa tuomme yhteen talousmaantieteen ja aluetaloustieteen tutkimustraditioita pyrkiessämme ymmärtämään rytmimusiikkiklusterin aluetaloudellisia vaikutuksia ja merkityksiä. Vaikka molemmat lähestymistavat tarkastelevat talouden toiminnan ja alueiden välistä suhdetta, eroavat ne lähtökohdiltaan ja tutkimusmenetelmiltään toisistaan. Usein aluetaloustiede ja talous-

maantiede on nähty monin tavoin jopa toisilleen vastakkaisina tutkimusperinteinä: siinä missä ensin mainittu nojaa empiirisesti testattujen teorioiden ja formaalien mallien varaan, keskittyä kulttuurisen käänteen jälkeinen talousmaantiede sosiaalisten vuorovaikutusprosessien ja alueen toimijoiden välisten oppimis- ja tiedonsiirtoprosessien laadullisiin ja kuvaileviin analyyseihin jopa siinä määrin, että se on saanut osakseen kritiikkiä löysästä metodologisesta otteesta (vrt. Barnes 2001; Martin & Sunley 2001: 153–155; Perrons 2001: 208–209; Markusen 2003: 705).

Tekemämme tutkimus on näiden edellä kuvattujen lähestymistapojen välimaastossa sikäli, että pyrimme tavoittamaan kulttuuritoimintojen aluetaloudellisia merkitysulottuvuuksia hahmottamalla laadullisin menetelmin sosiaalista prosessia, jonka tuloksena kulttuuritoiminnot klusteroituvat ja synnyttävät alueelle uutta arvoa. Toisaalta samanaikaisesti tarkastelimme formaalin simulointimallin avulla kulttuurin yksittäisiä materiaalisia ilmentymiä ja niiden aluetalousvaikutuksia.

Kulttuurin aluetaloudelliset vaikutukset ja merkitykset

Kulttuurin talousvaikutuksiin liittyy käsitteellistä monimuotoisuutta. Kulttuurin talousvaikutukset voidaan jaotella suoriin, epäsuoriin ja johdettuihin vaikutuksiin (Ilmonen *et al.* 1995: 80–81). Vaihtoehtoisesti voidaan puhua myös välittömistä, välillisistä ja seurannaisvaikutuksista (Cantell 1994: 40). Lisäksi puhutaan myös yksinkertaisemmin primäärisistä ja sekundäärisistä talousvaikutuksista (Kainulainen 2005: 95–96). Kokonaisuutena epäsuoria ja johdettuja talousvaikutuksia kutsutaan taloustieteellisessä tarkastelussa kerroinvaikutuksiksi.

Primääriset tai suorat talousvaikutukset tarkoittavat välittömästi kulttuuritapahtuman tai -toiminnon järjestämisestä ja siihen liittyvistä hankinnoista ja investoinneista syntyviä vaikutuksia. Sekundääriset talousvaikutukset koostuvat joko kulttuuritapahtuman yleisön tapahtumapaikkakunnan yrityksiin ja palveluihin kohdistamasta kulutuksesta tai sitten niillä tarkoitetaan laajemmin paikallistalouden kokonaisrahamäärän ja ostovoiman kasvua sekä niiden säteilyvaikutuksia paikalliseen elinkeinoelämään ja talouteen. Mikäli sekundääriset vaikutukset nähdään rajatummin, niin kokonaisrahamäärän kasvu muodostaisi edelleen laajemmat johdetut vaikutukset tai kerrannaisvaikutukset (esim. Cantell 1994: 38–40; Ilmonen *et al.* 1995: 80–81; Kainulainen 2005: 95–98). Tässä artikkelissa sekundääriset vaikutukset ymmärretään

laajemmalla tavalla. Kulttuuritoimintojen vaikutukset voivat siis olla hyvinkin laajat lähtien yksittäisen tapahtuman lippuluukulta päätyen esimerkiksi yritystoiminnan tai vaikkapa alueen asuntomarkkinoiden kasvuun. Useimmiten taloustieteelliset vaikutustutkimukset rajoittuvat kuitenkin suhteellisen helposti hahmotettavissa oleviin lyhyen aikavälin vaikutuksiin (Seaman 2003: 225).

Primääristen ja sekundääristen talousvaikutusten lisäksi voidaan puhua kulttuurin tertiäärisistä aluetaloudellisista merkityksistä (Kainulainen 2005: 98–99). Niillä tarkoitetaan esimerkiksi alueen imagon rakentumista kulttuuritoimintojen avulla tai esimerkiksi luovan toimintaympäristön muodostumista. Tertiäärisillä merkityksillä voidaan väittää olevan ainakin välillinen vaikutus alueen taloudelliseen kehitykseen. Käytännössä esimerkiksi kulttuuritapahtumiin liitetyt positiiviset mielikuvat voivat rakentaa koko alueen imagoa ja houkuttaa osajia. Luovan toimintaympäristön kehittyminen voi puolestaan tarkoittaa kulttuuritoimintoihin liittyvien instituutioiden ja organisaatioiden muodostumista tai yleisemmin kokeilevan ja uutta luovan ilmapiirin vahvistumista mahdollistaen esimerkiksi uusien kehityspolkujen avautumisen. Tertiääriset merkitykset ovat kuitenkin monimutkaisia, eikä niitä voida tarkastella pelkästään taloustieteen ja kvantitatiivisen tutkimusotteen keinoin.

Voidaan väittää, että kulttuurin aluetaloudellisten vaikutusten ja merkitysten hahmottaminen vaatii monitieteellistä lähestymistapaa, joka yhdistää määrällistä ja laadullista tutkimusta. Kainulainen (2005: 131) hahmottaa kaksi toisiaan täydentävää tutkimusotetta. Konventionaalinen taloustieteeseen pohjautuva vaikuttavuustutkimus perustuu sekundääristen talousvaikutusten tutkimiseen, joita hahmotetaan kulutuksen kerrannaisvaikutuksien kautta. Sen analyttinen ote on mittaava ja selitävä. Analyysiyksikkönä on yksilöiden kulttuuritapahtumiin ja -toimintoihin kohdistama kulutus. Täydentäväksi näkökulmaksi perinteiselle talousvaikutustutkimukselle voidaan esittää niin sanottu luovan symbolitalouden näkökulma, joka tarkastelee kulttuurin ja aluetalouden suhdetta laadullisesta näkökulmasta. Siinä korostetaan kulttuurin tertiäärisiä aluetaloudellisia merkityksiä, joita hahmotetaan diskursien ja arvojen kautta tulkitsevalla ja ymmärtävällä otteella. Analyysi kiinnittyy kulutuksen mittaamisen ja tästä johdettavien vaikutusten sijaan laajemmin kulttuurin ja aluetalouden kehitysprosesseihin, jotka nähdään kontekstuaalisina, dynaamisina ja hybridisinä ilmiöinä (Kainulainen 2005: 131).

Kulttuurin aluetalouden ”kovana ytimenä” voi-

daan siis nähdä kulttuuritoimintojen primääriset ja sekundääriset talousvaikutukset. Niiden ulkopuolelle jää väistämättä vaikutusulottuvuuksia, joista osa olisi periaatteellisella tasolla mallinnettavissa ja laskettavissa, mutta joihin käsiksi pääseminen on ongelmallista esimerkiksi tilastoaineiston asetamien rajoitusten vuoksi. Havaitsematta jääneiden primääristen ja sekundääristen vaikutusten ulkopuolelle jää kuitenkin myös se teoreettisella ja metodologisella tasolla erilainen ja ”pehmeämpi” vaikutusulottuvuus, eli kulttuurin aluetaloudelliset merkitykset, joihin numeerinen mallintaminen ei pääse kiinnittymään. Juuri siksi tässä tutkimuksessa yhdistetään ”kova” talousvaikutustutkimus luovan symbolitalouden näkökulmaan.

Kulttuurin talousvaikutustutkimusta on kritisoitu eritoten siitä, että talousvaikutuksia tarkasteltaessa ei ole arvioitu, miten kulttuuriin investoidut varat olisivat mahdollisesti tuottaneet jossain toisessa investointikohteessa (Towse 2010: 178) tai tarkasteltu sitä, vähentääkö kulttuuritoimintoihin kohdistuva kuluttaminen kulutusta muilla toimialoilla (Snowball 2008: 38–39). Kulttuurin talousvaikutuksia tutkittaessa ei siis välttämättä oteta huomioon kulttuurisektorin ja muiden alojen keskinäistä suhdetta. Myöskään alueen kokoa ja omavaraisuutta palveluiden suhteen ei välttämättä oteta huomioon, eikä arvioida vuotovaikutuksia, eli sitä kuinka suuri osa vaikutuksista suuntautuu muille alueille; puutteena voi myös olla, että ei eroteta alueella toimivien kulttuuriorganisaatioiden taloudellisen toiminnan sijoittumista alueelle tai sen ulkopuolelle (Seaman 2003: 228). Toisin sanoen organisaatioiden taloudellisista tiedoista ei välttämättä suoraan nähdä, mitkä rahavirrat varsinaisesti kohdistuvat alueen talouteen.

Viime vuosina Suomessa on tehty useita kulttuuritoimintojen aluetaloudellisia vaikutuksia ja merkityksiä selvittäneitä tutkimuksia. Esimerkiksi Karppinen ja Luonila (2014) ovat luoneet aluevaikutusmallin, jossa korostuu mahdollisimman helppo päivitettävyyttä sekä kokonaisvaltainen aluetaloudellisten vaikutusten arviointi yksittäisten tapahtumien tai tapahtumien kokonaisuusien paikallisten vaikutusten arvioimisen sijaan. Laadullista ja määrällistä tutkimusotetta yhdistävästä tutkimuksesta voidaan mainita esimerkkinä Turun kulttuuripääkaupunkivuodesta tehdyt selvitykset (Oikarinen 2012; Koponen & Lehtonen 2012). Myös vuonna 2008 Helsingissä järjestettyjen Eurovision laulukilpailujen vaikutuksia selvittävässä tutkimuksessa on yhdistetty määrällinen panos-tuotomalli laadullisiin menetelmiin ja saatu näin laajempi kuva tapahtuman aluetaloudellisesta merkittävydestä

(Laakso & Kilpeläinen 2008). Itä-Suomen tapahtumien alueellista vaikuttavuutta on puolestaan selvitetty tutkimuskokonaisuudella, jonka pääasiallisena metodina on ollut lomakekyselyiden ja haastatteluiden yhdistelmä (Mikkonen *et al.* 2008; Pasanen *et al.* 2009). Kyseisessä tutkimuksessa on selvitetty aluetaloudellisten vaikutusten lisäksi myös kokemuksia laajemmista sosiokulttuurisista vaikutuksista.

Seinäjoen rytmimusiikkiklusteria koskeva taupaustutkimuksemme on esitettyihin kotimaisiin tutkimusesimerkkeihin verrattuna rajatumpi, sillä se ei pyri selvittämään alueen kaikkien kulttuuritapahtumien vaikutuksia aluetalouteen. Se keskittyy myös yksinomaan taloudellisiin vaikutusulottuvuuksiin. Samalla käyttämämme CGE-mallinnus pyrkii joltain osin vastaamaan talousvaikutustutkimuksiin kohdistuneeseen kritiikkiin: CGE-mallinnus voidaankin nähdä kehittyneempänä mutta hankalammin toteutettavana kuin panos-tuotomallit (esim. Dwyer *et al.* 2006; Pasanen *et al.* 2009: 115). Tutkimuksemme ei ole edellä esitettyjen tutkimusesimerkkien joukossa ainutlaatuinen, mutta käyttämämme menetelmäkokonaisuus on silti pyrkimys kohti entistä tarkempaa ja syvällisempää ymmärrystä kulttuuritoimintojen aluetaloudellisista vaikutuksista ja merkityksistä.

Vaikuttavuuden laskentatekniikat ja merkitysulottuvuuksien laadullinen tutkimusote

Olemme pyrkineet tunnistamaan edellä kuvattuja talousvaikutustutkimusten ongelmakohtia omassa tutkimuksessa ja mahdollisuuksien mukaan poistamaan niitä. Keskeisimpinä keinoina pyrimme yhdistämään aluetaloustieteellisesti orientoituneen vaikuttavuustutkimuksen sekä talusmaantieteellisesti orientoituneen luovan symbolitalouden näkökulmia yhteen sekä käyttämään CGE-mallinnusta yleisesti käytettyjen panos-tuotomallien sijaan.

Kustannus-hyötyanalyysi on laajasti käytetty hankkeiden vaikuttavuuden laskentatekniikka. Sen arvokkain piirre on kustannus- ja hyötylajien määrittäminen, joiden arvottaminen on usein vaikeata. Suosituksia kuitenkin tarvitaan. Jos arvottaminen on oikea ja hyöty-kustannuskerroin on yli yksi, hanke kannattaa toteuttaa. Tämän tekniikan avulla voidaan hahmottaa hankkeen välittömät vaikutukset jotka voivat toimia hankkeen laajempien vaikutusten lähtökohdina (Metsäranta *et al.* 2014).

Panos-tuotos-kerroinmalleja käytetään edelleen varsin laajasti vastaavissa tutkimustilanteissa

(esim. Miller & Blair 2009). Suosio perustunee laskentatekniikan käytön vaivattomuuteen ja siihen, että esimerkiksi Tilastokeskus julkaisee vuosittain panos-tuotostaulukoita ja niistä johdettuja toimialoittaisia panos- ja työpanoskertoimia. Tämä tarjoaa perustellun tavan laatia kertoimien avulla erilaisten hankkeiden vaikuttavuusarvioita. Panos-tuotosanalyysin avulla voidaan laskea välittömien vaikutusten lisäksi laajemmat vaikutukset (välilliset ja aiheutuneet) eli kerroinvaikutukset. Näin muodostuu kuva kokonaisvaikutuksista.

Panos-tuotostekniikkaan liittyy kuitenkin puutteita. Laskenta on kaikilta osin lineaarista ja perustuu tarjonnan osalta tuotannon ja kysynnän osalta tulojen muutoksiin taloudellisten olosuhteiden muuttuessa. Suhteellisten hintojen oletetaan pysyvän ennallaan, myöskään talouden resurssirajoitteita, kuten työvoiman tai fyysisen pääoman riittävyttä, ei huomioida. Näiden puutteiden takia kertoimista voi tulla liian suuria, jolloin myös vaikuttavuusarviot muodostuvat ylimitoitetuiksi. Alueellisten kertoimien määrittelyyn liittyy lisäksi ongelmia. Suomen maakuntatasoinen panos-tuotosanalyysi koski vuotta 2002, joten alueelliset kertoimet ovat vanhentuneita. Tutkija joutuu itse arvioimaan missä määrin alueelliset kertoimet poikkeavat kansallisista. Panos-tuotos-kerroinlaskentaa voitaneenkin pitää lähinnä lyhyen tähtäyksen vaikuttavuuden laskentamenetelmänä.

Tämän tutkimuksen laskennassa käytimme niin kutsuttua CGE RegFin -mallia, joka huomioi rytmimusiikkialan vaikutukset alueen talouteen, mutta myös työ-, fyysiseen pääoma- ja maa-alapanokseen liittyvät rajoitukset. Kaikki laskennan tulokset ovat nettomääräisiä ja niissä on huomioitu alueelta poistuvat rahavirrat eli niin sanotut vuotovaikutukset. Vastaavasti myös alueelle tulevat rahavirrat huomioidaan. Edelliset ovat esimerkkejä alueen ulkopuolisista ostoista (tuonti) ja jälkimmäiset alueen ulkopuolelle tapahtuvasta myynnistä (vientii). Lisäksi CGE RegFin -malli on kehittynyt monisektorimalli, jolloin kaikkien toimialojen asema muuttuu aluetalouden etsiytyessä uuteen tasapainoon taloudellisten olosuhteiden muuttuessa.

Yleisen tasapainon CGE-malleja alettiin kehittää 1970-luvulta lähtien ratkaisemaan panos-tuotomalleihin liittyviä ongelmia. Talouden kuvaus haluttiin tehdä laajemmaksi ja realistisemmaksi. CGE-mallit ovat nykyään laajasti käytetty tapa arvioida hankkeiden ja yleensäkin taloudellisissa olosuhteissa tapahtuvien muutosten kokonaisvaikuttavuutta (esim. Burfisher 2011). On syytä huomauttaa, että CGE-malli ei ole kerroinmalli, vaan vakiintuneeseen makro- ja mikrotalousteoriaan

sekä soveltavan matematiikan ja tilastotieteen laskenta- ja estimointimenetelmiin perustuva talouden numeerinen kuvaus.

CGE-laskentatekniikan etuina voidaan pitää oletusta talouden toimijoiden (yritykset, kuluttajat, investoijat jne.) epälinearisesta päätöksenteosta, suhteellisten hintojen muutosten ja talouden resurssirajoitteiden huomioimisesta. Hankkeen tai taloudellisissa olosuhteissa tapahtuvan muutoksen vaikuttavuutta voidaan analysoida sekä lyhyellä että pidemmällä tähtäyksellä sopeuttamalla laskennan lähtökohtaoletuksia. Tämän menetelmän käyttöön liittyy myös ongelmia: mallin rakentaminen on tutkijalta suuri investointi, aineiston kokoamiseen kuluu suhteellisen paljon aikaa ja yleensä mallin parametrien ja korvattavuus-, meno- yms. joustojen arvojen asettaminen on harkinnanvaraista, vaikka käytössä onkin kirjallisuusestimaatteja.

Käyttämämme CGE RegFin -mallin nimi tulee sanoista *Regional Model for Finland*. Mallin perusrakenne on kuvattu liitteessä 1. Suomen aluemalli on edellä kuvatun kaltainen CGE-malli joka on saanut vaikutteita Australian tunnetuista ORANI-, MONASH-, MMRF- ja TERM-malleista (Wittwer & Horridge, 2010; Wittwer, 2012; komparatiivistaattisen mallin kuvaus Törmä 2008; Rutherford & Törmä 2010; dynaamisen version kuvaus Törmä *et al.* 2015).

Laskennassa tarvittavat perustiedot kerättiin Tilastokeskuksen tietokannoista, joista tärkeimpinä lähteinä olivat kansan- ja aluetilipidot. RegFin-mallin tietokanta laadittiin kahdessa vaiheessa. Ensiksi laadittiin kansantalouden tietokanta, jossa talouden rakenteiden ja vaikutussuhteiden väliset rahavirrat määriteltiin kansantalouden tilinpidon vuoden 2008 käyttö- ja tarjontataulukkojen sekä muun kansantalouden tason tiedon mukaan. Toisessa vaiheessa laadittiin maakunnallinen aineisto käyttäen erityisesti aluetilipidosta saatavia maakuntien toimialoittaisia osuuksia muun muassa kansantalouden tuotannosta, työtuloista ja investoinneista sekä maakunnan väestön määrästä. Maakunta-aineisto laadittiin kansantalouden aineisto rajoitteena, koska maakuntien talous summautuu kansantaloudeksi.

Kansan- ja aluetalouden tietokantojen yhteensopivuus ja tarvittavien korjausten tekeminen suoritettiin ohjelmoitujen rutiinien avulla. Aineistoprosessin kummassakin vaiheessa kansan- ja aluetalouden CGE-mallin talusteoriaan perustuvat lainalaisuudet ohjasivat aineistojen laatimista. Klusterin muodostaman taloudellisen toiminnan lisäaineistona käytettiin Etelä-Pohjanmaan kesätahtumat 2012 -kävijätutkimuksen tuloksia (Tuuri

et al. 2012), Teostolta saatua aineistoa koskien ravintola- ja klubitoimintaa sekä eri musiikkitapahtumien liikevaihtotietoja.

Mallinnuksen ja tietokannan laatimisen jälkeen CGE RegFin -malli kattoi kaikki Suomen maakunnat ja jokaisessa 32 alkutuotannon, jalostuksen ja palveluiden toimialaa. Rytmimusiikkiklusteri määriteltiin toimialaluokituksen (Tilastokeskus 2008) mukaan muiden julkisten ja yksityisten palveluiden alatoimialaan ”taiteet, viihde ja virkistys”. Vaikutavuuslaskelmat suoritettiin tämän toimialan kustannus- ja kysyntärakenteilla, koska valittu toimiala on lähinnä rytmimusiikin sisältöä. Tarkastelu koski Etelä-Pohjanmaan maakuntaa, jolloin oli mielekästä suorittaa laskenta kahden alueen mallilla, jossa muut maakunnat oli aggregoitu. Aluetaloudellisten vaikutusten laskennassa tarkastelun kohteena olivat liikevaihdoltaan ja kävijämääriltään alueen suurimmat rytmimusiikkitapahtumat eli Seinäjoen Tangomarkkinat, Provinssirock, Vauhtiajat sekä ravintola- ja klubitoiminta.

Klusterin nykyinen aluetaloudellinen vaikutavuus laskettiin käyttäen mallin komparatiivistaattista versiota, koska kiinnostuksen kohteena oli vaikuttavuuden kokonaisuusmuutos. Tällöin laskennassa verrattiin tilannetta, jossa klusteri on olemassa, tilanteeseen, jossa sitä ei olisi olemassa. Mallin dynaamista versiota käytettiin klusterin vaihtoehtoisten tulevaisuuden näkymien vaikuttavuuden laskemiseen, mikä perustui rytmimusiikkialan toimijoiden arvioihin alan todennäköisestä kehityksestä vuoteen 2020 mennessä. Dynamiikalla tarkoitetaan tässä mallin ominaisuutta, jossa laskennan tulokset esitetään vuosittain tai kumulatiivisina tietyllä periodilla.

Tutkimuksen laadullisen osion primäärinen aineisto koostui puolestaan 14 haastattelusta sekä toukokuussa 2012 järjestetyn työpajan avulla kerätyistä ryhmätöistä. Ryhmätöissä osallistujat määrittelivät muun muassa rytmimusiikkikokonaisuuden koostumusta ja toivottuja kehittämistoimenpiteitä. Tutkimuksen laadullisen osion sekundäärinen aineisto koostui strategia-asiakirjoista, sanomalehti-artikkeleista sekä Internet-sivustoista. Sekundäärinen aineisto on taustoittanut ja täydentänyt haastattelu- ja työpaja-aineistoa.

Tehdyt haastattelut voidaan määritellä teema-haastatteluiksi (Ruusuvoori & Tiittula 2005: 11). Kyse on asiantuntijahaastatteluista, joissa yritetään tavoittaa ilmiön faktuaalinen kuvaus. Tällöin asiantuntijahaastateltavat ovat esimerkiksi jonkin tapahtumakulun todistajia institutionaalisen asemansa tai osallisuutensa myötä (Alatalo & Åkerman 2010: 372–375). Tehdyt haastattelut rajautuivat

rytmimusiikkialan toimijoiden yhteistyö- ja verkostoitumisfoorumin eli niin sanotun rytmimusiikki-verkoston jäseniin, johon kuului edustajia koulutus-, tutkimus- ja kehittämisorganisaatioista, musiikkialan yhdistyksistä, musiikkitapahtumatoimijoita sekä yksittäisiä rytmimusiikin ammattilaisia. Haastattelavien valikoiminen tai valikoituminen on tapahtunut lähinnä niin sanotulla lumipallo-menetelmällä (Tuomi & Sarajarvi 2013: 86).

Jälkikäteen reflektoiden voidaan huomata, että sekä haastatteluiden että ryhmätöiden näkökulma on ollut tutkittavia ilmiöitä sisältäpäin katselevien toimijoiden. On vaikea sanoa, missä määrin tämä vaikuttaa tutkimuksen reliabiliteettiin. Osa haastatteluvista pyrki kuitenkin ottamaan etäisyyttä edustamaansa tutkimuskohteeseen ja esitti varsin neutraaleja ja jopa avoimen kriittisiä puheenvuoroja. Tällaiset haastattelut auttoivat osaltaan niin sanotun onnellisuus- tai ammatillisuusmuurin rikkomisessa (Kortteinen 1982: 298–299; Alastalo & Åkerman 2010: 384). Haastatteluvista voidaan tunnistaa ydinjoukko eli julkiset kehittäjätahot sekä muut keskeiset toiminnan organisoijat. Tämän ytimen lisäksi voidaan erottaa haastattelvat, jotka edustavat lähinnä yksittäisen hankkeen tai rytmimusiikkiverkostossa mukana olevan organisaation näkökulmaa.

Tutkimuksen laadullisen aineiston keruu ja analyysi muodostavat nyt raportoitavan tutkimuksen lisäksi osan rytmimusiikkiin liittyvästä erillisestä väitöstutkimuksesta. Tutkimuksessa tehty laadullinen analyysi on ollut loogiikaltaan abduktiivista ja luonteeltaan teoriaohjaavaa tai teoriasidonnaista (esim. Tuomi & Sarajarvi 2013: 95–100). Käytännössä tämä tarkoittaa, että alussa on ollut teoreettinen esiymmärrys siitä, mitä aineistosta voisi mahdollisesti löytyä, ja tämän perusteella on muotoiltu haastattelurunko ja laadittu toteutetut ryhmätöet.

Kuten olemme todenneet, tutkimuksen tavoitteena on hahmottaa monipuolisesti rytmimusiikin vaikutuksia ja yhdistää sekä laadullinen että määrällinen tarkastelu toisiaan tukevalla tavalla samaan tutkimusprosessiin. Käytännössä tämä tarkoitti, että rytmimusiikkiklusteri ja siihen liittyvät toiminnot määriteltiin laadullisin menetelmin työpajatyöskentelyssä sekä haastatteluiden avulla. Tämän jälkeen laadullisesti määriteltyjen rytmimusiikkiin kuuluvien toimintojen vaikutuksia alettiin tarkastella määrällisillä menetelmillä. Tässä kuitenkin kohdattiin monitieteisen tutkimusprosessin ensimmäinen ja kenties merkittävin katkos: laadullisesti määriteltyä ilmiötä ei pystytty ongelmitta siirtämään määrällisen tarkastelun kohteeksi. Sen sijaan jouduttiin tyytymään karkeampaan määrit-

telyyn, jotta ilmiö taipui olemassa olevan ja tutkimusekonomisesti mahdollisen tilastoaineiston ja sen varaan rakentuvan mallinnukseen kohteeksi. Laadullinen tarkastelu kuitenkin tuki määrällisen analyysin avulla saatujen tulosten tulkintaa ja valaisi määrällisen analyysin katvealueita.

Rytmimusiikkiklusterin aluetaloudelliset vaikutukset

Seinäjoen rytmimusiikkiklusterin avoin ja jatkuvasi muuttuva muoto tarkoittaa, että sitä on vaikea yksiselitteisesti määritellä. Näin ollen myös siihen liittyviä vaikutuksia ja merkityksiä on hankala hahmottaa saati laskea. Tämän vuoksi tutkimuksen ensimmäisenä vaiheena määritettiin Seinäjoen seudun rytmimusiikkiklusteri ja siihen oleellisesti kuuluvat toiminnot asiantuntija-haastatteluiden sekä asiantuntijatyöpajan avulla. Määrittelyssä haasteena oli yhdistää klusteri- ja arvoketjulähtöinen, toimialaluokituksesta lähtevä sekä alueen toimijoista ja toiminnoista lähtevä näkökulma toisiinsa siten, että klusterin ydintoiminnot tulivat huomioitua ja olivat myös mallinnettavissa.

Toisena vaiheena arvioitiin CGE RegFin -mallin avulla kulttuurin aluetaloudelliset kokonaisvaikutukset sisältäen suorat sekä niin sanotut johdetut vaikutukset, jotka syntyvät vaikutuskanavan edetessä tuloihin ja kulutukseen saakka. Aluetaloudellisten vaikutusten laskennan painopiste on ollut elävän musiikin arvoketjussa, sillä elävän musiikin tapahtumat sekä ravintola- ja klubitoiminta muodostavat Seinäjoen rytmimusiikkiklusterin näkyvimmän ytimen. Lisäksi käytössä oleva Tilastokeskuksen aineisto, tapahtumien kävijätutkimusaineisto ja liikevaihtotiedot sekä Teoston aineistot tukivat elävän musiikin arvoketjun valintaa tutkimuskohteeksi. Tarkastelujen kohteena olivat siis liikevaihdoltaan ja kävijämääriltään suurimpien rytmimusiikkitapahtumien eli Seinäjoen Tangomarkkinoiden, Provinssirockin ja Vauhtiajojen sekä näiden lisäksi ravintola- ja klubitoiminnan suorat ja johdetut aluetaloudelliset vaikutukset. Rytmimusiikin koulutus-, tutkimus- ja kehittämis-toiminta otettiin huomioon ainoastaan laadullisessa tarkastelussa. Koska painopiste oli elävän musiikin arvoketjussa, tutkimuksessa ei myöskään otettu suoraan huomioon kaikkia toimialan osaluueita, kuten esimerkiksi tallenteiden ja soittimien kauppaa. Tarkastelun kohteena olevien rytmimusiikkitoimintojen vaikutus näihin osa-alueisiin tuli kuitenkin huomioitua simulointimallin laskemien kokonaisvaikutusten tasolla.

Tässä yhteydessä on syytä todeta, että rytmimu-

Taulukko 1. Rytmimusiikkiklusterin vaikutukset Etelä-Pohjanmaan elintason ja työllisyyteen.

Table 1. Effects of the rhythm music cluster on Etelä-Pohjanmaa's standard of living and employment.

Tapahtuma	Tapahtuman/ toiminnan liikevaihto (välitön vaikutus), milj. euroa	Kokonaisvaikutus BKT:hen, milj. euroa	Kokonaisvaikutus työllisyyteen, htv
Provinssirock	2,8	4,8	39
Tangomarkkinat	1,3	9,4	84
Vauhtiajot	1,1	4,4	38
Ravintola- ja klubi-iltojen lipputulot, Teoston keräämät maksut ja tekijänoikeuskorvaukset	3,1	3,5	45
Yhteensä	8,3	22,1	206

siikkiklusteri kiinnittyi voimakkaasti Seinäjoelle, mutta ilmiö muodostaa kuitenkin toiminnallisen kokonaisuuden, joka levittäytyy myös muualle Etelä-Pohjanmaalle. Näin ollen on perusteltavissa, että laadullisen aineiston osalta puhutaan pääosin Seinäjoesta tai Seinäjoen kaupunkiseudusta, mutta aluetaloudellisten vaikutusten määrällinen tarkastelu kattaa koko maakunnan, jotta olemassa olevia tilastoaineistoja pystyttäisiin hyödyntämään paremmin.

CGE RegFin -mallilla tehtyjen laskelmien perusteella rytmimusiikkiklusterilla on myönteinen vaikutus Etelä-Pohjanmaan talouteen. Tapahtumien kokonaisvaikutus on selvästi suurempi kuin tapahtumien liikevaihto eli välitön vaikutus. Tapahtumat lisäävät myös työllisyyttä (ks. Taulukko 1).

Seinäjoen Tangomarkkinat tuovat maakuntaan eniten elintason kasvua BKT:lla mitattuna. Provinssirockin ja Vauhtiajojen taloudellinen vaikutavuus on noin puolet Tangomarkkinoihin verrattuna. Ravintola- ja klubi-iltojen lipputulot, Teoston keräämät maksut ja tekijänoikeuskorvaukset tukevat myös maakunnan taloudellista kehitystä. Tapahtumat lisäävät maakunnan työllisyyttä suunnilleen elintason kasvun suhteessa.

Tapahtumien myönteisistä talousvaikutuksista osa vuotaa maakunnan ulkopuolelle. BKT:n laskennassa tavaroiden ja palveluiden tuonti vähennetään. Elintason kasvaessa osa lisääntyneistä tuloista käytetään muualta Suomesta ja ulkomailta ostettuihin tavaroihin ja palveluihin. Hyvä esimerkki on maakunnan ulkopuolelta tuleville esiintyjille maksettavat palkkiot. Ilmiö koskee kuitenkin kaikkia toimialoja ja myös kotitalouksia. Tuonti on Etelä-Pohjanmaalle menoerä, joka täytyy vähentää BKT:n rahavirrasta. Vastaavasti kaikki vienti, esimerkiksi tapahtumamatkailun tuomat tulot, ovat tulopuolella BKT:n laskennassa.

Etelä-Pohjanmaan elintaso kasvaa nettomääräisesti yhteensä 22,1 miljoonalla eurolla ja työllisyys 206 henkilötyövuodella rytmimusiikkitapahtumien seurauksena. CGE RegFin -malli ei ole kerroinmalli, mutta sen tuloksista voidaan kuitenkin laskea tunnuslukuja. Voidaan todeta, että elintason osalta kerroinvaikutusten osuus kokonaisvaikutuksista on 13,8 miljoonaa euroa (kokonaisvaikutus BKT:hen 22,1 me vähennettynä toiminnan liikevaihdolla 8,3 me). Tästä voidaan laskea luku, joka osoittaa kuinka paljon yhdelle klusterin liikevaihtoeurolle kertyy kerroinvaikutusten kautta lisäeuroja. Laskelma on seuraava: kokonaisvaikutus / välitön vaikutus - 1. Tulokseksi saadaan: $22,1 / 8,3 - 1 = 1,7$. Maakunnan talouteen tulee siten jokaista klusterin liikevaihdon euroa kohden lisää 1,7 euroa kerroinvaikutusten takia.

Kulttuuritoimintojen mitattavien primääri- ja sekundäärivaikutusten välinen suhde on monimutkainen. Mikäli tarkastellaan yksinomaan suurimpien tapahtumien primäärivaikutuksia, Provinssirockin vaikutukset, eli tapahtuman liikevaihto, on suurempi kuin Seinäjoen Tangomarkkinoiden tai Vauhtiajojen. Provinssirockin sekundääriset vaikutukset, eli muu tapahtuman aikaan alueella tapahtuva kulutus ja palveluiden käyttäminen ja näin syntyvät vaikutukset aluetalouteen, ovat kuitenkin pienempiä kuin Seinäjoen Tangomarkkinoiden tai Vauhtiajojen. Tämä voidaan selittää esimerkiksi kävijäprofiilien erilaisuudella. Tangomarkkinoiden ja Vauhtiajojen kävijöiden ikärakenne on vanhempi kuin Provinssirockissa ja kävijän käytettävissä olevat varat ovat vastaavasti keskimäärin suuremmat.

Rytmimusiikkiklusterin nykyisen aluetaloudellisen vaikuttavuuden lisäksi tarkasteltiin kolmea tulevaisuuden skenaariota, jotka määriteltiin rytmimusiikkiverkoston jäsenille suunnatulla kyselyllä. Kyselyyn vastasi 22 rytmimusiikkiverkoston jäsen-

Taulukko 2. Rytmimusiikkiklusterin kumulatiiviset vaikutukset Etelä-Pohjanmaan elintasoon ja työllisyyteen vuoteen 2020 mennessä nykytilanteeseen verrattuna kolmen skenaarion mukaan.

Table 2. Cumulative effects of the rhythm music cluster on Etelä-Pohjanmaa's standard of living and employment by year 2020 compared to present situation according to three scenarios.

Skenaariot	BKT:n kokonaismuutos, milj. euroa	Työllisyyden kokonaismuutos, htv
Skenaario 1 Tapahtumatuotanto kasvaa n. 2-3 % vuodessa Klubi-iltojen lipputulot kasvavat n. 2-3 % vuodessa Koulutus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan liikevaihto kasvaa n. 0,2 milj. euroa Rytmikorjaamon alueella toteutetaan n. 3-4 miljoonan euron investointi	6,7	72
Skenaario 2 Syntyy uusi liikevaihdoltaan n. 1 milj. euron tapahtuma Klubi-iltojen lipputulot kasvavat n. 2-3 % vuodessa Koulutus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan liikevaihto kasvaa n. 0,2 milj. euroa Rytmikorjaamon alueella toteutetaan n. 3-4 miljoonan euron investointi	6,6	71
Skenaario 3 Yksi suuri tapahtuma hiipuu tai lopettaa kokonaan Klubi-iltojen lipputulot kasvavat n. 2-3 % vuodessa Koulutus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan liikevaihto kasvaa n. 0,2 milj. euroa Rytmikorjaamon alueella toteutetaan n. 3-4 miljoonan euron investointi	-1,4	-16

tä. Skenaarioille muodostunut sisältö on merkitty taulukkoon 2, johon on merkitty myös vaikuttavuustulokset verrattuna nykytilanteeseen.

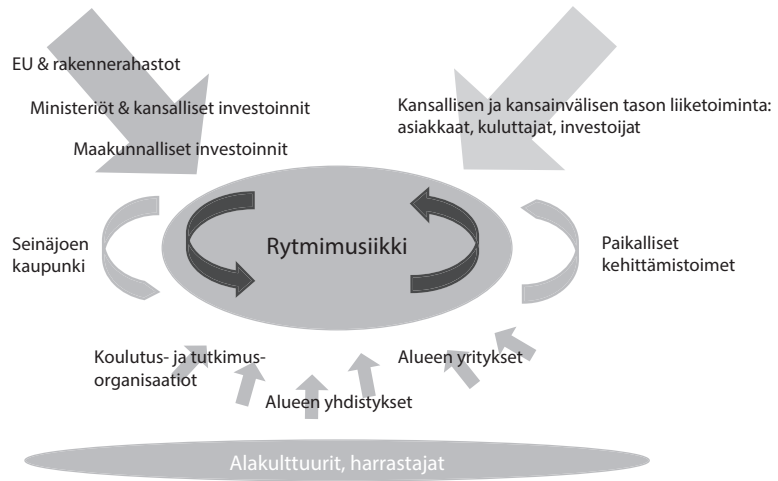
Skenaarioissa oli kolme vakioelementtiä: klubi-iltojen lipputulosten kasvu, koulutus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan liikevaihdon kasvu sekä Rytmikorjaamon alueella tapahtuva investointi. Muuttuvat tekijät, joiden vaikutuksia vertailtiin, olivat skenaarioittain tapahtumatuotannon kasvu, uuden tapahtuman syntyminen ja yhden suuren tapahtuman hiipuminen tai loppuminen.

Tulosten mukaan tapahtumatuotannon kasvu 2–3 prosentilla toisi Etelä-Pohjanmaan elintasoon BKT:lla mitaten 6,7 miljoonaa euroa enemmän nykytilanteeseen verrattuna. Tämän kasvun merkitys on vain hieman suurempi kuin liikevaihdoltaan noin yhden miljoonan euron uuden tapahtuman syntyminen. Työllisyysvaikutus olisi 71–72 henkilötyövuotta. Jos puolestaan yksi suuri tapahtuma menetettäisiin, aluetalous menettäisi 1,4 miljoonaa euroa elintasostaan ja 16 henkilötyövuotta. Tuloksista voidaan tulkita, että jos tämä tapahtuisi ja jos sen korvaisi liikevaihdoltaan yhden miljoonan euron uusi hanke, Etelä-Pohjanmaan elintason nettokasvu olisi 5,2 miljoonaa euroa. Työllisyydessä vastaava luku olisi 55 henkilötyövuotta.

Rytmimusiikkiklusterin epäsuorat merkitykset

Rytmimusiikkiklusterin kehitystä, vaikutuksia ja nykymerkityksiä tarkastellessa on olennaista havaita, että kyseessä on pitkän kehityskulun tulos. Rytmimusiikkiklusteria tai sen kehityssuuntaa ei ole yksiselitteisesti määritellyt jokin aluekehityksestä vastaava taho, vaan rytmimusiikki ilmiönä on itseuudistuva. Toisin sanoen, yksittäiset ihmiset, yritykset, organisaatiot, kehittäjätahot ja niin edelleen muovaavat jatkuvasti sitä, mitä voidaan pitää rytmimusiikkiklusterina. Näin ollen voidaan puhua alati muuttuvasta ja uudelleenmuotoutuvasta kulttuuritoimintojen keskittymästä.

Rytmimusiikki-ilmion kehittämisessä on nähtävissä sekä emergenttien ruohonjuurilähtöisten kehityskulkujen että suunnitelmallisten julkisten kehittämistoimenpiteiden yhteisvaikutus. Rytmimusiikin tai rajatun populaarimusiikin (eritoten rock- ja popmusiikin) historia Seinäjoen kaupunkiseudulla on pitkä ja monivivahteinen, mutta varsinaisen rytmimusiikkiklusterin keskeisimmät osat alkoivat rakentua vuonna 1979, kun ensimmäinen Provinssirock järjestettiin. Siitä lähtien alueella on ollut käynnissä vaihtelevasti edennyt kehityskul-

Kuva 1. Rytmimusiikkitoimintojen klusteroituminen Seinäjoen kaupunkiseudulla
 Figure 1. Clustering of rhythm music activities in Seinäjoki region

ku, jossa Seinäjoen elävän musiikin yhdistyksellä (Selmu) on ollut erittäin keskeinen asema, mutta johon on liittynyt myös alueen koulutustarjonnan kehittyminen sekä tapahtumakaupunki-imagon vahvistuminen.

Oleennaista rytmimusiikkiklusterin kehittämisessä on se, miten alueen ominaispiirteet on otettu strategisesti haltuun. Seinäjoella on 1990-luvulta lähtien tehty kehittämiseen liittyviä päätöksiä, joilla on pohjustettu rytmimusiikkikokonaisuuden syntymistä. Osamisperustaisen strategian osana kaupunkiin synnytetään lukuisten alojen korkeakoulutusta. Tähän liittyen perustettiin muun muassa Sibelius-Akatemian yksikkö ja vuonna 2002 populaarimusiikin professuuri, jotka nykyisin muodostavat keskeisen osan rytmimusiikkiklusteria.

Vuoden 2005 tienoilla alkoi uusi kehitysvaihe. Kaupunki teki aloitteen niin sanotun rytmiverkoston kokoamiseksi, ja rytmimusiikki alettiin nähdä entistä vahvemmin strategisena kehittämiskohteenä. Sibelius-Akatemian paikallinen yksikkö vastasi rytmiverkoston kokoamisesta. Ideana oli koota tapahtumajärjestämisaamisen, rock-henkisten alakulttuurien ja koulutusorganisaatioiden toimijoita yhteen. Rytmiverkoston perustaminen voidaan nähdä julkisen hallinnon strategisena aloitteena luovien alojen kehityskulun aikaansaamiseksi. Toisaalta keskeistä oli muun muassa Selmun aloitteellisuus Rytmikorjaamon, eli entisen postiautovarikon, toimitilojen kehittämisessä ja tästä seurannut huomattava julkinen investointi kulttuuritoiminnan fyysisiin puitteisiin.

Kuten todettua, rytmimusiikin aluetaloudellisia merkityksiä kartoitettiin haastattelulla sekä työpaikatyöskentelyllä. Tavoitteena on ollut ymmärtää,

millaisia toimintamahdollisuuksia kehittämistoimenpiteet ovat avanneet rytmimusiikin parissa toimiville yrityksille ja koulutusorganisaatioille ja millaisena paikalliset toimijat pitävät toimintamahdollisuuksiaan tähän mennessä tapahtuneen kehityksen ja kehittämistoimenpiteiden pohjalta.

Rytmimusiikin parissa toimivat organisaatiot ovat olleet varsin menestyksekkäitä hankkiesaan julkista rahoitusta hankkeilleen. Tähän on mitä ilmeisimmin vaikuttanut niiden kuuluminen isompaan kokonaisuuteen, rytmimusiikki-ilmioon, joka on tuonut uskottavuutta niin kansallisten rahoituslähteiden kuin EU-tason rahoituslähteiden suhteen. Paikalliset toimijat ajattelevat myös, että liiketoiminnallisia yhteyksiä on helpompi solmia osana isompaa kokonaisuutta. Paikalliset toimijat puhuvat tässä yhteydessä usein nimenomaan rytmimusiikkiklusterista.

Rytmimusiikki profiloitui haastateltujen toimijoiden näkemysten mukaan Seinäjokea kahdella tavalla. Ensinnäkin rytmimusiikkiin liittyvät toiminnot ovat osa osamisperustaisen sekä elin- ja vetovoimaisen kaupungin kokonaisimagon muodostumista. Toiseksi rytmimusiikkikehittäminen profiloitui Seinäjokea nimenomaan vireänä luovien alojen toimintaympäristönä. Rytmimusiikki nähdään merkittäväksi osaksi Seinäjoen profiloitumista tapahtumakaupunkina ja matkailijoiden sekä uusien osajien houkuttelemista. Rytmimusiikin parissa toimivien, erityisesti audiovisuaalisen alan, yritysten kasvaminen ja Rytmikorjaamon kehittyminen ovat nostaneet Seinäjoen kartalle alan toimijoiden parissa.

Paikallisella tasolla rytmimusiikin merkitys on ollut suuri erityisesti luovien toimialojen kehittä-

misilmapiirin muokkaamisessa myönteisempään suuntaan. Paikalliset rytmimusiikkiverkoston kuuluvat toimijat ovat kokeneet, että luovilla toimialoilla itsessään on ymmärretty paremmin kehittymisen mahdollisuudet, mutta samaan aikaan rytmimusiikin aseman koetaan vahvistuneen myös suhteessa muihin toimialoihin. Rytmimusiikin aseman vahvistuessa aluekehittämisen kohteena on samalla toimialan uskottavuus kohentunut. Rytmimusiikin nousulla on toimijoiden mielestä lisätty tietoisuutta myös yleisesti luovien toimialojen taloudellisesta potentiaalista.

Rytmimusiikki ja Rytmikorjaamo tilana ovat tarjonneet kiinnostuksen ja kohtaamispaikan paikallisille kulttuuritoimijoille. Rytmikorjaamo tilana sitoo vaikutuksia alueelle ja samalla konkretisoi kehittämistoimintaa, joka muuten voisi jäädä turhan abstraktiksi. Samalla rytmimusiikki ajatuksena ja Rytmikorjaamo tilana ovat mahdollistaneet kehittäjätahojen ja kulttuuritoimijoiden kohtaamisen ja keskinäisen ymmärryksen lisäämisen. Rytmimusiikin muodostama toimijoiden kokonaisuus pyritään haastateltavien mukaan pitämään mahdollisimman avoimena kaikille toimijoille, mutta voidaan toki pohtia, millainen esimerkiksi alakulttuurien sekä kulttuuristen sisältöjen osalta rytmimusiikkiin ”sopimattomien” kulttuuritoimijoiden asema on keskitettäessä kehittämispanostuksia rytmimusiikki-ilmioon.

Seinäjoella rytmimusiikin ympärille on muodostunut toimijoiden, toimintojen ja toiminta-ajatusten keskittymä (ks. kuva 1). Aluetaloudellisten vaikutusten määrällisestä tarkastelusta saadut tulokset sekä laadullisen analyysin tulokset osoittavat, että suuret tapahtumat muodostavat edelleen rytmimusiikin ytimen. Vaikka tämän ytimen ympärille muodostuu muita toimintoja, rytmimusiikin kehitys on edelleen riippuvainen siitä, että alueella on vahvoja tapahtumia, jotka vastaavat hyvin suuresta osasta luovan talouden liikevaihtoa ja aluetaloudellisia vaikutuksia. Voidaan kuitenkin sanoa, että tapahtumien ytimen ympärille kasvava laadullisesti havaittava rytmimusiikki-ilmio antaa kehittämistavoitteille, ideoille ja toiminnoille yhtenäistävän muodon. Kokonaisuutena tällä rytmimusiikin eri toimintojen muodostamalla ilmiöllä on vaikutuksia ja vähintäänkin voimakkaita merkityksiä paikallisella, kansallisella ja jossain määrin myös kansainvälisellä tasolla.

Päätelmät: Kuinka eteenpäin tutkimus- ja kehittämistyössä?

Kulttuurin aluetaloudellisten vaikutusten tyhjen-

tävä arviointi ei ole mahdollista. Käytettävissä olevien tilastoaineistojen saatavuus ja kattavuus asettavat rajoituksia niin suorien kuin johdettujen vaikutusten arvioinnille. Työläydestään huolimatta CGE-mallia on mahdollista sovittaa rytmimusiikin kaltaisten ilmiöiden tarkasteluihin ja sillä voidaan välttää joitakin muihin laskentatapoihin liittyviä haasteita. Mallilla voidaan tutkia myös eri alojen kehittämiseen liittyviä vaihtoehtoiskustannuksia esimerkiksi siten, että samansuuruisen rahamääräinen toiminta tai tuki asetetaan eri toimialoille tai alueille. Toimialojen ja alueiden elinkeinorakenteiden erot selittäisivät vaikuttavuuserot taloudellisissa olosuhteissa tapahtuvan muutoksen ollessa vakioitu. Asiaa ei ole tässä tutkimuksessa laskettu kahdesta syystä: ensinnäkin vaihtoehtoiskustannus-näkökulma ei kuulunut tutkimuksen alkupe räisiin tavoitteisiin. Tavoitteena oli CGE-mallin sovellus rytmimusiikkialalle, mallintamisen avulla saatujen tunnuslukujen esittäminen sekä ennen kaikkea yhdistää sekä laadullinen että määrällinen tarkastelu samaan tutkimusprosessiin ja arvioida tutkimusotteiden yhdistämistä.

Toisekseen, kysymys on rytmimusiikkiklusterin niistä aluetalouden primääristen ja sekundääristen vaikutusten ulkopuolelle jäävistä merkitysulottuvuuksista, joihin numeerinen mallintaminen ei metodologisesti pääse kiinnittymään, vaikka joitakin aineistoon liittyviä rajoitteita ylettäisiinkin poistamaan. Tämä ei tietystikään tarkoita sitä, etteivätkö vaihtoehtoiskustannuksiin liittyvät erityistarkastelut sinällään olisi hyödyllisiä nimenomaan kehittämispoliittisesta näkökulmasta. Niihin pitäisi kuitenkin liittää myös laadullinen tutkimusosio, jolla pyrittäisiin ottamaan haltuun tämänkin laskennan ulkopuolelle jäävät merkitysulottuvuudet eri vaihtoehtoisten julkisten panostuskohteiden osalta. Näin monimuotoiseen tarkasteluun ei tämän tutkimuksen yhteydessä ollut kuitenkaan mahdollisuuksia.

Kulttuurin talousvaikutustutkimusten kohdalla onkin kannettu huolta juuri tarkasteltavien merkitysulottuvuuksien pelkistymisestä taloudellisiin vaikutuksiin. Uhkana on myös nähty, että vaikutusarviointien myötä kulttuuritoiminnot ajautuvat elinkeinopolitiikan täytteeksi sen sijaan, että kulttuuritoiminnot säilyttäisivät vahvan ja itseisarvoisen aseman. Asian voi kuitenkin tulkita myös siten, että kulttuuritoiminnot joka tapauksessa syntyvät emergenttien prosessien myötä, joita elinkeino- ja elinvoimapolitiikka tai aluekehittäminen ylipäättään ei pysty omimaan (vrt. Kainulainen *et al.* 2008: 112). Pikemminkin tulisi nähdä, että kulttuurin talousvaikutukset ja eri merkitysulottuvuudet

tulevat tämänkaltaisten tutkimusten avulla entistä paremmin päätöntekijöiden tietoon. Erityisen oleellista on lisätä ymmärrystä siitä, millaisten usein ajallisesti pitkien prosessien kautta havaitut vaikutukset syntyvät ja millaisia merkitysrakenteita yksittäisten talouslukujen taustalla on.

Tulevaisuudessa kulttuuritoimintojen alueellisten vaikutusten ja merkitysten entistä paremman ymmärryksen edellytyksenä on kyetä aiempaa vahvemmin yhdistämään aluetaloustieteellisesti orientoitunut numeerinen mallintaminen ja kulttuurisen talousmaantieteen perinteeseen sitoutunut luovan symbolitalouden näkökulma. Tekemässämme tutkimuksessa tähän yhdistämiseen pyrittiin, mutta käytännössä kyse oli aidon poikkitieteisyyden sijaan enemmänkin tieteidenvälisyydestä, jossa tieteenalat säilyttivät omat käsitteensä ja lähestymistapansa (vrt. Mikkeli & Pakkasvirta 2007: 63–67). Pidemmälle vietyä yhdistäminen olisi edellyttänyt esimerkiksi sitä, että kulttuurisia merkitysulottuvuuksia, kuten imagovaikutuksia, kyettäisiin mallintamaan. Mahdollisuuksia tähän suuntaan näyttäisi avaavan se, että aluetaloustieteessä ja numeerisessa mallintamisessa on viime aikoina osoitettu kiinnostusta niin sanottujen pehmeiden ja vaikeasti mitattavien kehitystekijöiden (*intangible assets*) roolia kohtaan (mm. Varga *et al.* 2010; Autant-Bernard 2012). Toisaalta kulttuurinen talousmaantiede voisi saada toivottua käsitteellistä ja metodologista ryhtiä pyrkiessään avaamaan luovan symbolitalouden näkökulmaa mallinnettavaan muotoon.

Yhteenvetona voi todeta, että aiempaa pitävämpi ote kulttuurin aluetaloudellisista vaikutuksista ja merkityksistä saadaan vain aidosti monimenetelmällisellä lähestymistavalla. Useimmiten alueellisesti merkittävät kulttuuri-ilmiöt ovat rytmimusiikin tavoin luonteeltaan määrittelyjä pakenevia ja rajoiltaan diffuuseja. Ensinnäkin tällaisten kokonaisuuksien ymmärtäminen edellyttää laadullista tutkimusta, jolla on mahdollista pureutua tarkasteltavan ilmiön ydinolemuksen. Tämä on tärkeää, koska numeerinen aluetaloudellisten vaikutusten arviointi täytyy tehdä ilmiön ytimestä käsin: on tunnistettava ne taloudelliset runkotoiminnot, joiden varassa kulttuurikonaisuus kehittyi. Seinäjoen rytmimusiikkiklusterin taloudelliseksi ytimeksi paikantui nimenomaan niin kutsuttu elävän musiikin arvoketju. Toisekseen, hyödynnettävien aluetaloudellisten analyysivälineiden menetelmävalikoimaa tulee kehittää, jotta laskenta tuottaisi asetetuista lähtökohdista mahdollisimman oikeaan osuvia tuloksia. Kolmanneksi tapaustutkimuksemme osoitti sen, että laadullista tutkimusotetta tarvitaan myös tarkas-

teltavan kulttuuri-ilmiön merkitysten näkyväksi tekemisessä. Seinäjoen tapauksessa rytmimusiikki on ollut tärkeä osa koko kaupungin elinvoiman ja vetovoiman kehittymistä. Tällaista laajempaa kuvaa vasten myös ilmiön ytimestä käsin tehtävät aluetaloudelliset vaikuttavuuslaskelmat asettuvat mielekkääseen kontekstiin niin tutkimuksen kuin kehittämispolitiikankin näkökulmasta.

Lähteet

- Adorno, Theodor (1991). *The Culture industry. Selected essays on mass culture*. Routledge, London.
- Alatalo, Marja & Åkerman, Maria (2010). Asiantuntijahaastattelun analyysi. Faktotien jäljillä. Teoksessa Ruusuvoori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) *Haastattelun analyysi*. Vastapaino, Tampere, 372–392.
- Autant-Bernard, Corinne (2012). Spatial econometrics of innovation. Recent contributions and research perspectives. *Spatial Economic Analysis* 7:4, 403–419.
- Barnes, Trevor J. (2001). Rethorizing economic geography. From the quantitative revolution to the "cultural turn". *Annals of the Association of American Geographers*, 91:3, 546–565.
- Barnett, Clive (1998). The cultural turn. Fashion or progress in human geography? *Antipode* 30:4, 379–394.
- Belfiore, Eleonora & Bennet, Oliver (2007). Rethinking the social impacts of the arts. *International Journal of Cultural Policy* 13:2, 135–151.
- Bennet, Oliver (1999). Kulttuuripolitiikka, kulttuuripessimismi ja postmoderniteetti. Teoksessa Kangas, Anita & Virkki, Juha (toim.) *Kulttuuripolitiikan uudet vaatteet*, Jyväskylän yliopistopaino, Jyväskylä, 13–32.
- Burfisher, Mary, E. (2011). *Introduction to computable general equilibrium models*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Cantell, Timo (1994). *Kannattaako kulttuuri? Kulttuurisektori ja kaupunkien kehityshankkeet*. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1993: 9, 2. painos.
- Caves, Richard E. (2001). *Creative industries. Contracts between art and commerce*. Harvard University Press, Cambridge.
- Du Gay, Paul & Pryke, Michael (2002). Cultural economy. An introduction. Teoksessa Du Gay, Paul & Pryke, Michael (toim.) *Cultural economy*. Sage Publications, London, 1–20.
- Dwyer, Larry, Forsyth, Peter & Spurr, Ray (2006). Assessing the economic impacts of events. A computable general equilibrium approach. *Journal of Travel Research* 45, 59–66.
- European Commission (2010). *Green paper. Unlocking the potential of cultural and creative industries*.
- Florida, Richard (2002). *The rise of the creative class and how it's transforming work, community and leisure life*. Basic Books, New York.
- Food, Jo (2008). Strategies for creative industries. An International Review. *Creative Industries Journal* 1:2, 91–113.
- Getz, Donald (2009). Policy for sustainable and responsible festivals and events. Institutionalization of a new paradigm. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events* 1:1, 61–78.
- Hautamäki, Irmeli. (1999). Kulttuuriteollisuus ja sen kritiikki Adornon mukaan. Teoksessa Koivunen, Hannele & Kotro, Tanja (toim.) *Kulttuuriteollisuus*. Edita, Helsinki, 27–40.
- Heiskanen, Ilkka (2015). Taiteen ja kulttuurin uusi asemointi

- talouteen. Kulttuuriteollisuus, luovat alat ja luova talous. Teoksessa Heiskanen, Ilkka, Kangas, Anita & Mitchell, Ritva (toim.) *Taitteen ja kulttuurin kentät. Perusrakenteet, ballinta ja lainsäädäntö*. Tietosanoma, Helsinki/Tallinna, 109–190.
- Hesmondhalgh, David (2011). *The cultural industries*. Sage Publications, London.
- Ilmonen, Kari, Kaipainen, Jouni & Tohmo, Timo (1995). *Kunta ja musiikkijulbat*. Kunnallisanalyyttisen kehittämisyhteistyön tutkimusjulkaisu, nro 6. Gummerus, Jyväskylä.
- Jenks, Chris (1993). *Culture. Key ideas*. Routledge, London.
- Kainulainen, Kimmo (2005) *Kunta ja kulttuurin talous. Tulkintoja kulttuuripääoman ja festivaalien aluetaloudellista merkityksistä*. Tampereen Yliopistopaino, Tampere.
- Kainulainen, Kimmo, Suutari, Timmo & Zimmerbauer, Kaj (2008). Maaseutukulttuuri kehittämissäätiön roolissa. Teoksessa Kurki, Sami & Kaipainen, Riitta (toim.) *Tieteestä tekoja. Yliopiston yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen tulkintoja maaseutukonteksteissa*. Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti. Julkaisuja 14.
- Kangas, Anita (1999). Kulttuuripolitiikan uudet vaatteet. Teoksessa Kangas, Anita & Virkki, Juha (toim.) *Kulttuuripolitiikan uudet vaatteet*. Jyväskylän yliopistopaino, Jyväskylä, 156–178.
- Kangas, Anita & Vestheim, Geir (2010). Institutionalism, cultural institutions and cultural policy in the Nordic countries. *Nordisk kulturpolitisk tidskrift* 13:2, 267–286.
- Kangas, Anita & Pirnes, Esa (2015). Kulttuuripolitiittinen päätöksenteko, lainsäädäntö, hallinto ja rahoitus. Teoksessa Heiskanen, Ilkka, Kangas, Anita & Mitchell, Ritva (toim.) *Taitteen ja kulttuurin kentät. Perusrakenteet, hallinta ja lainsäädäntö*. Tietosanoma, Helsinki/Tallinna, 23–108.
- Karppinen, Ari & Luonila, Mervi (2014). *Tapahuma- ja festivaalialueiden laskeutuminen aluevaikutuksella. Oulu, Pori ja Seinäjoki*. Turun yliopiston kaupparakenteiden tutkimuskeskuksen julkaisusarja A46.
- KEA (2006). *The economy of culture in Europe*. Study prepared for the European Commission. KEA European Affairs, Turku School of Economics, MKW Wirtschaftsforschung.
- Khakee, Abdul (1999). Kollaboratiivisen valtion haasteet. Teoksessa Kangas, Anita & Virkki, Juha (toim.) *Kulttuuripolitiikan uudet vaatteet*. Jyväskylän yliopistopaino, Jyväskylä, 90–105.
- Korttinen, Matti (1982). *Läbiö. Tutkimus elämäntapojen muutoksesta*. Otava, Helsinki.
- Kauppa- ja teollisuusministeriö (2007). *Luonnonalojen yritysyritysten kehittämissuunnitelma 2015*. Kauppa- ja teollisuusministeriön julkaisu 10/2007.
- Koponen, Aki & Lehtonen, Annina (2012). *Turku 2011 -hankkeen pitkään aikavälin taloudelliset vaikutukset – yhteenveto haastattelusta ja johtopäätöksistä*. Turun yliopisto, Turun kaupparakenteiden tutkimuskeskus, 23.10.2015. http://www.turku2011.fi/sites/default/files/liitteet/turku_2011_pitkan_aikavalin_taloudelliset_vaikutukset_koponen_lehtonen_20120515ak_0.pdf
- Laakso, Seppo & Kilpeläinen, Päivi (2008). *Eurovision Song Contest Helsinki 2007. Laulukilpailut yleisön, yritysten ja yhteistyöseuran näkökulmasta*. Tutkimuskatsauksia 4/2008. Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Lash, Scott & Urry, John (1994). *Economies of signs and space*. Sage Publications, London.
- Markusen, Ann (2003). Fuzzy concepts, scanty evidence, policy distance. The case for rigour and policy relevance in critical regional studies. *Regional Studies*, 37:6–7, 701–717.
- Martin, Ron & Sunley, Peter (2001). Rethinking the “economic” in economic geography. Broadening our vision or losing our focus? *Antipode* 33:2, 148–161.
- Mato, Daniel (2009). All industries are cultural. A critique of the idea of ‘cultural industries’ and new possibilities for research. *Cultural Studies* 23:1, 70–87.
- Metsäranta, Heikki, Törmä, Hannu, Kinnunen, Jouko, Laakso, Seppo & Zimoch, Urszula (2014). *The wider economic impacts of transport investments*. Regional Council of Pirkanmaa, Finland.
- Mikkeli, Heikki & Pakkasvirta, Jussi (2007). *Tieteiden välissä. Jobdatus monitieteisyyteen, tieteidenvälisyyteen ja poikkitieteisyyteen*. WSOY Oppimateriaalit Oy, Helsinki.
- Mikkonen, Jenni, Pasanen, Katja & Taskinen, Heidi (2008). *Itäsuomalaisen tapahtumien asiakasprofiilit ja aluetaloudellinen vaikuttavuus*. Matkailualan opetus- ja tutkimuslaitoksen julkaisuja n:o 1. Matkailualan opetus- ja tutkimuslaitos, Joensuun yliopisto.
- Miller, Ronald E. & Blair, Peter D. (2009). *Input-Output analysis. Foundations and extensions*. Second edition. Cambridge University Press, Cambridge.
- Oikarinen, Elias (2012). *Turun kulttuuripääkaupunkihankkeen taloudellisten vaikutusten jälkiarviointi – päätulokset*. Turun kaupparakenteiden tutkimuskeskus, Turun yliopisto, 23.10.2015. http://www.turku2011.fi/sites/default/files/liitteet/esitys_oikarinen_turku2011_1.pdf
- Opetusministeriö (2009). *Kulttuuripolitiikan strategia 2020*. Opetusministeriön julkaisuja 12/2009.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2010). *Osaava ja luova Suomi*. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulevaisuuskuvaus. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja, 15/2010.
- Pasanen, Katja, Taskinen, Heidi & Mikkonen, Jenni (2009). Impacts of cultural events in Eastern Finland. Development of a Finnish event evaluation tool. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism* 9:2–3, 112–129.
- Perrons, Diane (2001). Towards a more holistic approach for economic geography. *Antipode* 33 (2), 208–215.
- Rutherford, Thomas, F. & Törmä, Hannu (2010). Efficiency of fiscal measures in preventing out-migration from North Finland. *Regional Studies* 44:4, 465–475.
- Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (2005). *Haastattelut. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Vastapaino, Tampere.
- Saukkonen, Pasi (2014). *Vankka linnake, joustava sopeutuja vai seisova vesi? Suomalaisen kulttuuripolitiikan viimeaikainen kehitys*. Kulttuuripolitiittisen tutkimuksen edistämisyhteistyön verkkojulkaisu 23/2014.
- Scott, Allen J. (1997). The cultural economy of cities. *International Journal of Urban & Regional Research* 21:2, 323–339.
- Seaman, Bruce A. (2003). Economic impacts of the arts. Teoksessa Towse, Ruth (toim.) *A handbook of cultural economics*. Edward Elgar, Cheltenham, 224–231.
- Snowball Jeanette, D. (2008). *Measuring the value of culture. Methods and examples in cultural economics*. Springer-Verlag, Berlin.
- Throsby, David (1999). Talouspolitiikan ja kulttuuripolitiikan monimutkainen suhte. Teoksessa Kangas, Anita & Virkki, Juha (toim.) *Kulttuuripolitiikan uudet vaatteet*. Jyväskylän yliopistopaino, Jyväskylä, 78–89.
- Throsby, David (2001). *Economics and culture*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Tilastokeskus 2008. *Toimialaluokitus TOL 2008*. Käsikirjoja 4. Tilastokeskus, Helsinki.

ostot hyödykemarkkinoilta. Yritykset maksavat tuotantonsa perustuvia veroja julkiselle sektorille. Kulutus- ja tuotantoverot muodostavat julkisen sektorin tulot. Pääosa tuloista käytetään julkiseen kulutukseen eli julkisten palvelujen ostoihin hyödykemarkkinoilta. Tuotannontekijöiden pääomatulot säästetään ja niillä rahoitetaan yksityiset ja julkisen sektorin investoinnit. Kotimaisen säästämisen on oltava yhtä suuri kotimaisten investointien kanssa, jotta kaikki investoinnit voisivat toteutua. Jos ulkomaankaupassa vallitsee ylijäämä, eli vienti on tuontia suurempaa, syntyy ulkomaista säästämistä, joka täydentää kotimaista säästämistä ja tekee mahdolliseksi suuremmat kotimaiset investoinnit.

Toinen keskeinen mallin periaate on kilpailu hyödyke-, tuotannontekijä- ja ulkomaankaupan markkinoilla. Kotimaiset ja ulkomaiset välituotteet kilpailevat keskenään hyödykemarkkinoilla. Tuotannontekijät ovat osin korvattavissa toisillaan eli tuotannontekijämarkkinoilla syntyy kilpailutilanne. Kotimaiset tavarat ja palvelut joutuvat kilpailemaan ostajista hyödyke- ja ulkomaankaupan markkinoilla. Tuotannontekijöiden ja hyödykkeiden suhteellisilla hinnoilla on kilpailussa keskeinen merkitys. Investointikohteet kilpailevat myös keskenään, investoinnit suunnataan toimialoille, joilla pääoman

tuottoaste on suhteellisesti korkein.

Aluetasolla tarkasteltuna kuvaukseen tulee joitain tarkennuksia. Yksityiset kulutusmenot määräytyvät kuluttajan oman alueen työtulojen perusteella. Pääomatulojen vaihtelu alueiden välillä voi olla suurta, jolloin oman alueen säästäminen ei ole yhtä suuri kuin investoinnit. Oma alue voi rahoittaa investointejaan muiden alueiden nettosäästämällä. Lisäksi oma alue osallistuu sekä kotimaan että ulkomaan kauppaan. Viennin suhde tuontiin nähdessä ratkaisee säästääkö vai velkaantuuko oma alue.

Toimijoiden väliset riippuvuusasteet on esitetty mallissa määritelmä- ja käyttäytymisyhtälöinä ja tasapainoehtoina. Näiden lukumäärä riippuu sovelluksen mukaisen mallin dimensiosta eli toimialojen ja alueiden lukumäärästä. Tilanteessa, jossa halutaan laskea vain tutkittavan ilmiön vaikuttavuuden kokonaisuusmuutos, voidaan käyttää mallin komparatiivis-staattista versiota. Eräissä sovelluksissa aikadimensio on tärkeä talouden hitaan sopeutumisen tai taloudellisen muutoksen tietyille periodille jakautumisen takia. Tällöin voidaan käyttää mallin dynaamista versiota, jolloin vaikuttavuutta voidaan tarkastella vuosittain tai kumulatiivisena.